

Gögn fyrir ársskýrslu bókasafna fyrir árið 2011

- Skýringar við árslokátölfræði -

1. Inngangur

Tölfræðin lýsir gögnum í bókasafnskerfinu Gegni. Landskerfi bókasafna býður upp á tvo flokka af tölfræði fyrir Gegni, mánaðarlega tölfræði og árslokátölfræði.

Mánaðarlega tölfræðin er dregin út í lok hvers mánaðar og birt á þjónustuvef allt árið um kring. Í lok árs er síðan unnin tölfræði úr Gegni sem tekur til alls undangengins árs. Hún er birt á þjónustuvef undir heitinu árslokátölfræði.

Ekki er hægt að framkvæma talningu með nákvæmlega sama hætti í árslokátölfræði og mánaðarlegri tölfræði, og því getur verið lítilsháttar munur á niðurstöðum á milli þessara tveggja flokka. Samlagning tólf mánaða úr mánaðarlegri tölfræði gefur þannig ekki alveg sömu mynd og staða gagnagrunnsins í lok árs. Einnig eru skýrslurnar mismunandi í þessum tveim flokkum. Rétt er að benda á að skýrslurnar geta verið misáræðanlegar þar sem undirliggjandi gögn eru misvel skráð. Lykilskýrslur byggjast á skyldusviðum sem eru nauðsynleg fyrir virkni kerfisins, eins og eintakastaða, lánþegastaða og efnistegund.

Lykilskýrslur eru eftirtaldar:

Eintök – E03-Eintakafjöldi eftir efnistegund og E06-Eintakafjöldi eftir eintakastöðu.

Titlar – E01-Heildarfjöldi titla.

Útlán og endurlán – U03- Útlán og endurlán eftir lánþegastöðu og U05- Útlán og endurlán eftir eintakastöðu.

Lánþegar – L01-Lánþegar eftir lánþegastöðu og L03-Lánþegar eftir kyni og fæðingarátug.

Lánþegar síðastliðin 3 ár – M01-Lánþegar eftir lánþegastöðu og M03-Lánþegar eftir kyni og fæðingarátug.

Skýrslurnar fyrir Árborgarlán og Akranes/Borgarnes innihalda útlán og lánþega safna í þessum tveimur hópum samstarfssafna flokkuð eftir póstnúmerum.

Skýrslan fyrir Millireykjalán hefur verið útvíkkuð og sýnir útlán og lánþega allra almenningsbókasafna í stjórnunareiningunni (ICE53-Almennings- og framhaldsskólasöfn á höfuðborgarsvæðinu) flokkuð eftir póstnúmerum.

Yfirlitstafla sýnir samanburð heildartalna á árunum 2006 til 2011:

Heildartölur - Samanburður ára				
Ár	Titlar	Eintök	Lánþegar	Útlán
2011	1.012.821	5.115.617	196.500	3.720.542
2010	980.404	4.881.988	194.083	3.754.263
2009	947.823	4.646.587	179.930	3.720.883
2008	910.886	4.376.850	168.029	3.367.516
2007	866.896	4.082.247	159.372	3.004.612
2006	827.034	3.969.925	150.965	2.903.687

Talning titla er tvíþætt. Annars vegar er heildarfjöldi titla í Gegni og hins vegar titlar sem tengjast eintökum á safni.

Fjöldi titla á safni er einungis titlar sem tengjast eintökum viðkomandi safns. Heildarfjöldi titla í Gegni telur alla titla hvort sem þeir tengjast eintökum eða ekki, þar með talið greinifærslur og rafrænt efni. Heildarfjöldi titla í árslok 2011 er 1.012.821 titlar, aukningin er 32.417 titlar eða bókfræðifærslur fyrir árið 2011. Hinsvegar ef litið er á fjölda nýskráðra titla árið 2011 þá er aukningin 42.276 titlar. Talning titla í Gegni byggist á fjölda bókfræðifærslna að frádregnum eyddum og sameinuðum færslum. Mismunurinn er 9.866 færslur.

Fjöldi eintaka er fjöldi strikamerkja í Gegni.

Skilgreining **virkra lánþega** er að lánþegi sé með virkt lánþegaskírteini í árslok 2011. Það fer allt eftir verkferlum í hverju safni hversu stíft er talið. Dæmi er um að í skólasöfnum sé lánþegaskírteini virkjað fyrir áætlaða skólasetu nemanda, 10 ár fram í tímann, en almenningsbókasöfn virkja skírteini að jafnaði 1 ár fram í tímann. Fjöldi lánþega er samanlagður fjöldi virkra lánþega á hverju bókasafni og þar af leiðandi getur hver einstaklingur verið margtalinn.

Bætt var við skýrslum um **fjölda virkra lánþega síðastliðin 3 ár**. Þetta var gert að ósk almenningsbókasafnanna sem fannst talning lánþega vera of stíf þegar einungis er miðað við eina dagsetningu, þ.e. við árslok. M-skýrslurnar telja fjölda lánþega með virk lánþegaskírteini á tímabilinu 3 ár aftur í tímann frá síðastliðnum árslokum. Dæmi um þessa tölfræði eru virkir lánþegar Borgarbókasafns Reykjavíkur síðastliðin 3 ár. L01-Lánþegar eftir lánþegastöðu í árslok 2011 eru 24.418 talsins en í skýrslunni M01 þegar miðað er við virka lánþega síðstliðin 3 ár eru lánþegarnir 44.533 talsins.

Útlán er heildarfjöldi útlána í öllum aðildarsöfnum Gegnis.

2. Skýrslurnar

Skýrslur um tölfræði Gagnis vegna ársins 2011 er að finna á [þjónustuvef Landskerfis bókasafna](#). Til þess að skoða skýrslurnar þarf notandi að velja réttan safnahóp.

1. Veldu safnahóp

Stjórnunareining
(safnahópur):

ICE50 - Landsbókasafn Íslands - Háskólabókasafn og Landspítali	▼
ICE50 - Landsbókasafn Íslands - Háskólabókasafn og Landspítali	
ICE51 - Háskólar (aðrir en Háskóli Íslands)	
ICE52 - Menntavísindasvið Háskóla Íslands	
ICE53 - Almenningsbókasöfn og framhaldsskólar, höfuðborgarsvæði	
ICE55 - Grunnskólar á höfuðborgarsvæðinu	
ICE56 - Sérfræðisöfn	
ICE57 - Stjórnsýslusöfn	
ICE59 - Fyrirtæki, stofnanir og félagasamtök	
AUS50 - Austurland	
NOR50 - Norðurland	
SUD50 - Suðurland og Reykjanes	
VES50 - Vesturland og Vestfirðir	

Þegar valinn hefur verið safnahópur hefur notandi val um ýmsar skýrslur í fjórum mismunandi flokkum, “Eintök og titlar”, “Útlán”, “Lánþegar” og “Lánþegar – 3 ár”.

2. Veldu tegund skýrslu

Eintök og titlar:	Heildarfjöldi titla - E01	▼	Sækja
Útlán:	Útlán og endurlán eftir lánþegastöðu - U03	▼	Sækja
Lánþegar:	Lánþegar eftir lánþegastöðu - L01	▼	Sækja
Lánþegar - 3 ár:	Lánþegar eftir lánþegastöðu - M01	▼	Sækja

Í athugasemdum sem á eftir koma er vísað í einstakar skýrslur.

i) Eintök og titlar (skýrslur E01-E15)

Heildarfjöldi titla - E01
Heildarfjöldi eintaka - E02
Eintakafjöldi eftir efnistegund - E03
Eintakafjöldi eftir flokkstölu - E04
Eintakafjöldi eftir safndeild - E05
Eintakafjöldi eftir eintakastöðu - E06
Eintakafjöldi eftir ferilstöðu - E07
Eintakafjöldi eftir útgáfuári - E11
Eintakafj. bóka e. bókmenntaformi - E12
Fjöldi nýskráðra eintaka e. mánuði - E08
Fjöldi nýskráðra eintaka e. efnist. - E15
Fjöldi afskráðra eintaka eftir efnistegund - E09
Fjöldi afskráðra eintaka eftir safndeild - E10
Fjöldi nýskráðra titla eftir mánuði - E13
Fjöldi titla eftir útgáfuári - E14

Skýrsla E04: Eintakafjöldi eftir flokkstölu

Eintökin eru talin eftir fyrsta tölustaf eða bókstaf í staðsetningarsviði en ekki eftir hverri einustu flokkstölu.

Skýrsla E14: Fjöldi titla eftir útgáfuári

Taldir eru allir titlar sem hafa tengd eintök, óháð efnistegund. Tímarit sem eingöngu hafa forðafærslur eru ekki talin með.

Skýrslur E03 og E07

Þegar skýrslurnar E03 og E07 eru bornar saman sést misræmi í fjölda eintaka í sumum söfnum. E03 telur ekki ferilstöðurnar OK (Ókomið), OU (Óútgefið), PB (Pöntun-bið) og PO (Í pöntun) en E07 telur öll eintök óháð ferilstöðu. Dæmi um þetta misræmi í eintakafjölda er að finna í Háskólanum á Akureyri þar sem E07 telur 624 eintökum fleiri en E03.

ii) Útlán (skýrslur U01-U12)

Útlán og endurlán eftir lánþegastöðu - U03
Útlán og endurlán eftir mánuði - U04
Útlán og endurlán eftir eintakastöðu - U05
Útlán og endurlán eftir fæðingarátug - U06
Útlán og endurlán eftir lánþegategund - U07
Útlán og endurlán eftir póstnúmeri lánþega - U08
Útlán og endurlán eftir efnistegund eintaks - U09
Útlán og endurlán eftir mánuði og klukkustund - U10
Útlán og endurlán eftir klukkustund - U11
Skil eftir klukkustund - U12
Útlánaaðgerðir eftir aðgerðarkóða - U01
Útlánaaðgerðir eftir aðgerðarkóða og lánþegastöðu - U02

Skýrslur U01 og U02: Útlánaaðgerðir eftir aðgerðarkóðum

Í þessum skýrslum er að finna ýmsa tölfræði umfram útlán, t.d. skil, frátektaþeirni og fleira.

Skýrslur U03 – U11: Útlán og endurlán

Hér eru aðeins unnið með þá aðgerðarkóða sem sem eru skilgreindir sem útlán, þar með talin millisafnalán (aðgerðarkóðar 50-57, 62, 63, 64). Samtala útlána er birt fyrir hvert safn.

Skýrsla U06: Útlán og endurlán eftir fæðingarátug

Skýrslan gefur vísbendingu um útlán og endurlán eftir fæðingarátug lánþega. Eins og skýrsla L03 (Lánþegar eftir fæðingarátug) gefur þessi skýrsla ekki nákvæma mynd af útlánunum. Vinsamlegast notið U03 – Útlán og endurlán eftir lánþegastöðu til að fá áreiðanlegustu mynd af fjölda útlána og endurlána.

Skýrsla U08: Útlán og endurlán eftir póstnúmeri lánþega

Talningin tekur mið af skráðu lögheimili lánþega en ekki aðsetri og eru aðeins þeir lánþegar sem hafa skráð lögheimili taldir með (Teg. heimilisfangs=01). Hafi lánþegi hins vegar tvö skráð lögheimili er hann talinn tvisvar. Skýrslan gefur vísbendingu um það hvar einstaklingar og fyrirtæki sem fá lánað hjá safni eiga lögheimili. Misræmi í þessari skýrslu stafar af því að mögulegt er að skrá fleiri en eitt lögheimili hjá hverjum lánþega. Vinsamlegast notið U03 – Útlán og endurlán eftir lánþegastöðu til að fá áreiðanlegustu mynd af fjölda útlána og endurlána.

Skýrsla U12: Skil eftir mánuði og klukkustund

Ný skýrsla sem sýnir fjölda skila eftir klukkustund í hverjum mánuði. Þessi skýrsla er sambærileg við U10-Útlán og endurlán eftir mánuði og klukkustund.

iii) Lánþegar (skýrslur L01 – L05)

Lánþegar eftir lánþegastöðu - L01
Lánþegar eftir lánþegategund - L02
Lánþegar eftir fæðingarárátug - L03
Nýir lánþegar eftir lánþegategund - L04
Lánþegar eftir póstnúmeri - L05

Skilgreining **virkra lánþega** er að lánþegi sé með virkt lánþegaskírteini í árslok 2011. Talning tekur mið af þeim lánþegum sem voru með gild skírteini þegar talning fór fram. Dagsetning talningar kemur fram í skýrslunni.

Skýrsla L03: Lánþegar eftir fæðingarárátug og kyni

Þessari skýrslu hefur verið breytt og sýnir nú fjölda lánþega eftir fæðingarárátug og kyni.

Athugið að skýrslan gefur vísbendingu um fjölda lánþega með gild skírteini í safni. Þessi skýrsla er ekki 100% áreiðanleg um fjölda lánþega þar sem í sumum tilfellum vantar upplýsingar um fæðingarár. Vinsamlegast notið L01-Fjöldi lánþega eftir lánþegastöðu, til að fá áreiðanlegustu mynd af fjölda lánþega.

Skýrsla L05: Lánþegar eftir póstnúmeri lögheimilis

Miðað er við lögheimili en ekki aðsetur og eru aðeins þeir lánþegar sem hafa skráð lögheimili taldir með. Hafi lánþegi hins vegar tvö skráð lögheimili er hann talinn tvisvar.

iv) Lánþegar – 3 ár (skýrslur M01 – M05)

Lánþegar eftir lánþegastöðu - M01
Lánþegar eftir lánþegategund - M02
Lánþegar eftir fæðingarárátug - M03
Nýir lánþegar eftir lánþegategund - M04
Lánþegar eftir póstnúmeri - M05

Bætt var við skýrslum um **fjölda virkra lánþega síðastliðin 3 ár**.

Skilgreining **virkra lánþega** er að lánþegi hafi verið með virkt lánþegaskírteini einhvern tíma á tímabilinu frá árslokum 2011 og 3 ár aftur í tímann.

Athugið að skýrslan gefur vísbendingu um fjölda lánþega með gild skírteini í safni. Þessi skýrsla er ekki 100% áreiðanleg um fjölda lánþega þar sem í sumum tilfellum

vantar upplýsingar um fæðingarár. Vinsamlegast notið M01-Fjöldi lánþega eftir lánþegastöðu, til að fá áreiðanlegustu mynd af fjölda lánþega.

3. Lánþegaskýrslur og söfn Millireykjasambandsins

Skýrslur: L01 – L05 og M01 – M05

Millireykjasambandið er samband safna sem veitir lánþegum eins safns réttindi í hinum aðildarsöfunum. Millireykjasambandið samanstendur af:

Safn	Safnkóði
Bókasafn Álftaness	BESAA
Bókasafn Garðabæjar	GARAA
Bókasafn Hafnarfjarðar	HAFAA
Bókasafn Kópavogs	KOPAA og LINAA

Til að gera þessa samvinnu mögulega varð upphaflega að útbúa sérstakt lánþegasafn sem kallast Millireykjasambandið og er með safnkóðann MRYAA. Þetta lánþegasafn hýsir alla lánþega Millireykjasambandsins, þ.e.a.s. lánþegar bókasafna Álftaness, Garðabæjar, Hafnarfjarðar og Kópavogs voru virkjaðir í Millireykjasambandinu en ekki í einstökum söfnum. Þetta fyrirkomulag hefur reynst ágætlega en söfnin voru þó óánægð með takmörkun á tölfræði um lánþega og útlán.

Til að koma til móts við tölfræðilegar þarfir safnanna var ákveðið að flytja alla lánþega Millireykjasambandsins í hvert og eitt fyrirtalinna safna. Þessi breyting var gerð 30. desember 2011 í því skyni að ná lánþegunum „réttum“ frá ársbyrjun 2012. Því miður hafði það í för með sér að lánþegar Millireykjasambandsins eru margfaldir í skýrslunum eða alls fimmfaldir. Lánþegar Millireykjasambandsins voru í árslok 2011, 14.878 talsins og 27.414 fyrir síðastliðin þrjú ár frá árslokum 2011. Þessar tölur eru endurteknaðar í hverju og einu fyrrgreindra safna. Í stuttu máli þá er fjöldi lánþega í bókasöfnum Álftaness, Garðabæjar, Hafnarfjarðar og Kópavogs ekki marktækur fyrir skýrslur L01 – L05 og M01 – M05.

Sérstök skýrsla fyrir útlán Millireykjasambandsins var betrumbætt og nær nú til allra almenningsafna í stjórnunareiningunni ICE53: Almennings- og framhaldsskólasöfn á Höfuðborgarsvæðinu. Þessi skýrsla listar útlán og fjölda lánþega sem fá lánað eftir sveitarfélögum, byggt á pósthúmerum, á höfuðborgarsvæðinu.